

## ДО ПИТАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

*Л. М. Коваленко, к. п. н., доц., доцент кафедри управління земельними ресурсами, геодезії та кадастру, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна*

Сталий розвиток населених пунктів – це соціально, економічно, екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та майбутніх поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікативно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку й оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини.

Отже, ключова ідея сталого розвитку поселень полягає у динамічній і збалансованій єдності економіки, соціальної сфери, екології, ефективного територіально-просторового планування і землекористування на основі ресурсного підходу з урахуванням інтересів сучасного та майбутніх поколінь замість домінанти розвитку виробництва [1].

Слід зазначити, що основні напрями державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів включають: раціональне використання земельних, водних, рекреаційних та інших природних ресурсів, створення умов для їх відновлення; удосконалення соціальної інфраструктури населених пунктів; підвищення рівня забезпеченості житлом, виходячи з потреб і можливостей різних верств населення, гарантованого забезпечення житлом соціально незахищених громадян; збереження і раціональна експлуатація наявного житлового фонду, інших будинків і соціальних стандартів і санітарно-гігієнічних умов; удосконалення виробничої інфраструктури із забезпеченням її економічної ефективності і

соціальним спрямуванням; удосконалення транспортної інфраструктури; розвиток інженерної інфраструктури населених пунктів; забезпечення державного регулювання процесу планування і забудови населених пунктів шляхом розроблення генеральних планів, іншої містобудівної документації, здійснення контролю за їх реалізацією (з урахуванням державних, суспільних і приватних інтересів); сприяння розвитку національних особливостей містобудування й архітектури; охорона та раціональне використання пам'яток культурної спадщини; формування повноцінного життєвого середовища, збалансування соціально-економічного розвитку поселень і прилеглих до них територій; підтримка села з метою запобігання створенню критичної урбанізації та диспропорції між кількістю населення в містах і селах; удосконалення чинного законодавства та розробка нових нормативно-правових актів з питань регулювання та забудови населених пунктів.

Досягнення цих вимог в умовах сучасної економічної, соціально-політичної ситуації в Україні повинно бути основною метою розробки генеральних планів міст.

Розвиток сільських населених пунктів – це багатогранний процес, який відбувається під впливом трьох основних груп чинників: демографічних, соціальних, економічних.

На сьогодні стан розвитку малих міст, селищ та сіл є непростим, і з кожним роком проблеми тут ускладнюються. Якщо розглянути статистику змін сільського населення в Україні, зміни в чисельності населення у селах і селищах, сільрадах, то можна побачити найголовнішу проблему сьогодення – значну депопуляцію сільського населення.

За останні роки зменшення міського населення тримається на рівні приблизно 0,3% на рік, то чисельність сільського населення зменшується на 1% щороку, тобто в три рази швидше. Разом із зменшенням частки сільського населення серед усіх регіонів України відбувається і зменшення частки молоді. Така демографічна динаміка сформувалася під впливом низки чинників: прихід нової високопродуктивної техніки в сільське господарство,

де було зайнято більшість сільського населення; різке зменшення поголів'я худоби та птиці; реорганізація сільськогосподарських підприємств; зміна технологій – усе це вплинуло на зайнятість, мобільність і спосіб життя населення сільської місцевості.

Проте слід зазначити, що при загальному скороченні населення та зменшенні кількості сіл їх територія стрімко зростає. Причина зростання території сіл полягає в тому, що саме в межах населеного пункту значно спрощена процедура зміни цільового призначення земель. Якщо за межами населеного пункту перевести під будівництво земельні ділянки сільськогосподарського призначення (за умови, що вони лежать на чорноземах) майже неможливо, то в межах села ця процедура є найпростішою. Саме включення в межі села сотень гектарів сільськогосподарських земель дає можливість їх використовувати за іншим призначенням.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що основними причинами, які перешкоджають забезпечення збалансованого сталого розвитку населених пунктів, є нестабільність соціально-економічних умов у державі на перехідному етапі, відсутність науково обґрунтованої, чітко визначеної стратегії її сталого розвитку, ефективного реформування економіки та її державного регулювання.

### **Література.**

1. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постанова Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. за № 1359-XIV. *Офіційний вісник України*. 2000. № 1. ст. 6.